

Kyrkogårdsvandring Norra Ljunga 6 augusti 2011

Vi börjar med en kvinna

***Trotjänarinnan Johanna Mäll.** Vanliga titlar på kvinnors gravstenar är lärarinna, trotjänarinna, handelsidkerska och hustru.

Johanna föddes 1858 som oäkta av pigan Maria Lind i en backstuga i Linneryd Kronobergs län. Drängen Jonas Mäll i Rådsmo tar på sig faderskapet. När Johanna är ett år flyttar hon och mamma till torpet Gransmo och föräldrarna gifter sig. I rask följd föds ytterligare 6 barn. En av bröderna blir skollärare möjligen inspirerad av lärare Malmqvist från Bringetofta som bor i huset.

Familjen flyttar till sockenstugan och fadern blir kyrkvaktmästare. Johanna konfirmeras och tar tjänst hos en barnmorskefamilj. På barnmorskebostället bedrivs ett vid denna tid ganska vanligt förlossningshem. Här föds barn som i kyrkboken står med ”moder okänd”. Här hämtades också barn av barnlösa par för adoption eller som fosterbarn. Frågan är hur denna verksamhet förmedlades.

Johanna flyttar runt, bor bl a i Karlskrona ett par år (här finns utrymme för spekulation) och är tillbaka i Linneryd en period. Denna period är den enda självständiga tid hon har i livet. För övrigt bor hon på sin arbetsplats.

1911 kommer hon i tjänst hos familjen JP Carlsson vid Lundbergsplan. Hon bor och arbetar hos familjen som trotjänarinna till sin död 1933. På stenen finns en mycket vanlig bibeltext. Davids psalm 23 i Psaltaren.” Den som herrens råd ej klandrat men i stillhet skött sitt kall, fruktat Gud och sedligt vandrat den till friden komma skall”.

***Jonas Peter Carlsson**

Föds liksom Johanna 1858. Men deras liv kom att bli väldigt olika.

Född i Åhult Nävelsjö. Bokhållare på handelsfirma S G Lundberg. Han gifter sig efter ett par år med Lundbergs dotter Beda Amalia och blir därmed handlanden JP Carlsson. Året efter bröllopet dör svärfar och JP får ta över företaget. Han är en väl så driftig affärsbegåvning. Anlade sågverk i Jerusalem. Tillverkade takstickor (12 milj. per år) När dessa pga brandfaran förbjöds i Sävsjö blev det export till Bornholm och Danmark. Ägde mobila sågverk som transporterades till avverkningsplatser i södra Sverige. Köpte gårdar och skogar. Hade aktiemajoritet i Säfsjö skofabrik. 1921 står han som grosshandlare med firma Sävsjö Trävaru och Handels AB

Han var framsynt. Han såg till att Bank AB Södra Sverige öppnade kontor vid Lundbergsplan 1902. Telefon installerades tidigt med abonnentnummer 3 (dottern Britt Marie har kvar numret som nu blivit 10003).

JP Carlsson Avlider 1935.

JP hade tre kvinnor att luta sig mot. Beda Amalia, Johanna Mäll och Erika Benér. Erika skötte kontoret från 1913 då hon avlagt realexamen vid Praktiska skolan. Men det är Beda Amalia som föder hans barn

Tre söner föds i familjen. Carl Gustaf tar mammas efternamn Lundberg och bosätter sig på Lundholmen. Yngste sonen Arvid blir godsägare på Nydala säteri.

*Mellansonen **John Enock Tobias Carlsson** född 1894.

Som elvaåring flyttar han till Stockholm för att ta realen. Bor hos familjen Lidholm med rötter i Komstad. Tar studenten på Spyken i Lund och påbörjar medicinstudier i Lund.

Kallades hem då fader JP började känna sig krasslig. Tar över företaget mer och mer. Officiellt tar han över företaget 1933. Synligt genom förändringar av huset vid Lundbergsplan. Verandan ersattes av pelare och det blir vindskupor på taket. Tobias fortsätter på den inslagna vägen med gårdsköp, virkesaffärer och sågverk. Fem sågverk som mest.

Gifter sig med Ingrid från Härnösand. Hon är engagerad i Rädda Barnen, Röda Korset, Lottakåren, Kyrkokören, spelar amatörteater och föder 6 barn, allt utan att klaga. Stort hushåll. 22 rum, gäster för jämnar, släkt, vänner och stor personal(barnpigor, gårdskarlar mm) och representation.

Även Tobias har tre kvinnor att luta sig mot. Ingrid, Johanna Mäll och Erika Benér f. Svensson som kom att sköta företagets och även familjens ekonomi.

Då Tobias uppnått pensionsåldern avvecklas de olika rörelsegrenarna och 1974 lades det sista, Träbolaget, ner. Tobias blev över 90 år och bodde kvar i det gula huset till sin död 1988.

***Ellen Norén** är mamma till Ingrid. **Helmer Hedström** är morbror till Ingrid. **Karl** och Klara Norén bror och svägerska till Ingrid, ligger längre ner på kyrkogården. **Britta Norén** återkommer vi till.

***Josua Elwing och Josef Runstedt**

Namn gör graven intressant. Josua föddes 1858 på Ängen i Örsby med efternamnet Olausson. Josua förekommer i gamla testamentet och var en av Spejarna. Elwing står för att han var nummer elva i syskonskaran och blev hans efternamn så småningom.

Fabrikör Josef Runstedt är Josuas svärfar född i Gästgivaregården Komstad. Det lär ligga minst 7 kvinnor och ytterligare ett par män i denna grav.

***Jägaren Johan Oskar Andersson**

En mycket märklig man. Gick under namnet Kucku. Född 19/8 1860 i Kungsholmens församling i Stockholm. Son till Karl XV. Utseendet stämmer. Född året efter denne kungs kröning. Kommer som fosterbarn till Anders Nilsson och Charlotta Neij Andersdal Sävsjö, i trakten av Skogsgatan. Blev illa behandlad av fosterföräldrarna. 1897 bygger han Stenslund Skogsgatan 4. Maj Sofie och Bror Anderssons hus. Han står då som åkare och har bildat familj. Gift med Maria Ester Arvidsson från Vrigstad. Barnen Ester Maria, dör vid fem års ålder, Berta och Knut Nimrod. Namnet Nimrod, från gamla testamentet, han byggde Babels torn. Jägaren lämnade familjen 1919 men byggde huset Terrassgatan 2 i Gubbabo där familjen bodde från 1923. Han red förbi på en vit häst på kvällarna och tittade in genom fönstret att allt stod rätt till. Barnen Berta och Knut bodde kvar i Gubbabo. Berta, något handikappad, jobbade på Säfsjö skofabrik. Broder Knut diversearbetare och jägare, hämtade henne på cykel och skjutsade hem henne till middag. Syskonen avled med några månaders mellanrum 1975. De ligger också i denna grav liksom Oskars hustru.

Men var bodde han själv med sin häst från 1919?

Fick tips om att i Byarum fanns en person kallad "Kungen på Lundbyholm" som sågs ridande på en ljus häst kallad Gråfrom.

Efterforskning visar att han heter JO Andersson och kommer från Sävsjö. Bingo, det är han. Han bodde på Lundbyholm från 1933 i ett litet rum som han, av kunglig börd, kallade sovgemak. Han lagade sin mat i ett gårdshus. Maten i huvudsak kokt potatis och långkok på ben. Bjöd snälla grannbarn på kluven potatis med smör och en sockerbit som dessert. Fick han en fläskbit saltade han på den och lät den härskna. Han hävdade att man bara skulle äta härskna mat för att inte vänja kroppen vid färsk föda.

Oskar ansåg sig syndfri och höll bönemöten på nätterna. Valde ut en reslig tall som virke till sin kista, han var ju kungligt lång. Då hans hälsa började vackla hämtades hem till Sävsjö av sina barn och avled 1941.

Det talas om att en järnvägsvagn m Oskar II:s emblem fanns vid Skrapstad och flyttades till Terrassgatan 2. Den hade sammetsklädsel och fina lampor. Hur hamnade den hos Jägaren? Många frågetecken.

Det blev ingen glansstrykerska men en annat kvinnoöde.

***Ruth Berggren** en försynt liten kvinna söt och nätt. Tillhörde missionsförsamlingen i Sävsjö. I kolumnen för yrke står det ”klen”. Men hon var inte klenare än att hon skötte sina föräldrar på deras ålders höst och sedan skötte hushållet för brodern, byggmästare Enok Johansson. Hon var söndagsskollärare och broderade och virkade. Säkert drog hon in tusentals kronor genom åren. Då hennes alster såldes på syföreningsauktioner. De spår hon lämnat efter sig är spetsen på altarduken i Missionskyrkan och minnet av en mycket blid person.

***Britta Norén** lärarinna i Hultagård Född 1908 i Härnösand och syster till Ingrid Carlsson. Ulla Björk och Dagmar Fogelström, elever till Britta har berättat. Sträng men ett hjärta av guld. God pedagog och såg varje elevs behov och möjligheter. Använde naturen som lärobok. Matade fåglar, rådjur och harar som eleverna fick studera. Långa raster och utflykter i skog och mark, gav motion utan någon idrottshall. Bastubad i Torset. Mycket sång, musik och teater i klassrummet. Trots sitt handikapp, protes på vänster arm, efter en mangelolycka som 4-åring, spelade Britta orgel och fiol. Konstnärlig, gjorde små fina teckningar i barnens skrivböcker i stället för guldstjärna. Hon har gjort en blomsterbård i Ljungastugan. De två taxarna, Pontus eller Taxelina och Taxman var hennes ständiga följeslagare. Det berättas att efter ett veterinärbesök i Sävsjö, sattes Taxman på rälsbussen av Ingrid och möttes i Hultagård av matte. Om han löste biljett själv förtäljer inte historien. När skolan i Hultagård lades ner 1960, bytte Britta lärarbostaden där mot Krutkällaren Sandsjövägen 17 och började på Ljungaskolan. Hon avled 1977, fick en kort tid som pensionär.

***C A Ny**

Kort namn. Carl August. Skräddare och grenadjär. Född i backstugan Nybygget Hultsjö 1853, mamma från Ljunga. Bor i Grenadjäratorp 94 Skepperstad. Gifter sig med Anna Sofia Bredberg Hjärtlanda. 6 barn föds, ett vartannat år. Hustrun dör då barnen är mellan 18 och 4 år.

I Norra Ljunga Åbo Brostugan lever en annan **Anna Sofia**, hemmadotter. Dotter till en ofärdig skomakare. Hennes föräldrar har dött året innan. Nu kommer grenadjär Ny inflyttande till henne med sina barn. En för alla parter praktisk lösning. Vid 45 års ålder blir hon 6 barnsmor över en natt. Barnen flyttar ut, en

efter en. Familjen flyttar till Nässjö men återvänder 1912 till Norra Ljunga och köper Målen. Ny blir 82 och hustrun 88 år. Så det blev ett långt liv för båda.

En son döpt till **Kaleb**. Namnet finns i gamla testamentet. En av de 12 spejarna som Moses skickade ut. Förespråkade tillsammans med Josua att man skulle gå in i Kanaan. Föräldrarna kunde sin bibel.

***Agne Svensson 1912-1985**

Tung socialdemokratisk politiker.

Född på gästgivargården i Komstad. Farföräldrarna Johanna Charlotte och Johannes Malcolm drev gästgiveri. Föräldrarna Oskar och Agda var lantbrukare. 6 årig folkskola i Norra Ljunga. Arbete på jordbruket hemma. 1929 flyttar familjen in till Vrigstadvägen 16. Jobb på Anderssons såg, styckare på Sörensens och omlastare. Juli 1961 avgår de tre sista omlastarna, Agne, svågern Artur Holm och Axel Andersson. Därefter lokalredaktör för Smålands Folkblad.

Fritid Skytt och duktig brottare i lätt tungvikt. Liksom broder Tord. Mötte Ivar Johansson olympisk guldmedaljör i brottning. Före matchen säger Agne ”Han skall få kämpa”. Hembygdsintresserad.

Politiken. Socialdemokraternas tongivande politiker i flera decennier. Valdes in i municipalfullmäktige 1943. Därefter stadsfullmäktige och sist kommunfullmäktige. Som kommunalfullmäktiges förste ordförande talade han till folket nyårsafton 1970 då man firade övergången till kommun med fyrverkeri och sång av Snoddas Nordgren på torget.

Hågkomst Ärlig och rakryggad. Fick förtroendet att hålla i klubban när drätselkammaren i den borgerligt styrda staden höll sammanträde. Var mannen bakom stadsfullmäktiges beslut att ett bostadshus med 21 lägenheter skulle uppföras på Parallellgatan. Tjuogoettan har numera 18 lägenheter.

Tipshuset Ljungagatan 25. Agne och Gudrun bodde i detta hus. Agne hade vunnit pengar på tips. Köpte detta hus.

Avlider 1985 i cancer.

***Lille Birger** Kockhemmet Birger Sven Åke Svensson. Levde bara en sommar. Föddes i april och dog i augusti 1933

***Gustaf på Ön** som ligger lite längre bort. Levde mellan 1899-2004 och fick uppleva tre sekel . Två skilda människooöden som får symbolisera allt som ryms på en kyrkogård i Norra Ljunga

Inger Högberg